

MARCHUT RÉKA*

Bukaresti magyarokról, otthonról és hazáról

Hogy? Bukarestben élnek magyarok? Hogy kerültek ők oda? Tették fel a kérdést 100 éve és most is sokan. A madéfalvi veszedelem után, majd 1848/49-es forradalom és szabadságharc leverését követően a Habsburgok önkénye elől menekülve Erdély területéről sok magyar gondolta úgy, hogy Bukarestben keres új hazát magának. A 19. század végén románosan magyar és magyarosan román nyelvezetük miatt a „bangyen” csúfnevet akasztották rájuk. A két világháború között – miután az erdélyi magyar és a bukaresti magyar egy ország fedele alá került – már kitüntetés volt „bangyennek” lenni, hisz keresett és megbecsült volt a magyar munkakerő Bukarestben. Ezzel együtt hatalmas szakadék tátongott a „régii” – háború előtt is ott élő – és az „új” – a háború után a román fővárosban egzisztenciát kereső – magyarok között. A „ki a bukaresti magyar?” égető kérdése minden addiginál metszőbben merült fel a „régiek” és az „újak” között. Bár a közvélekedéssel ellentétben Bukarest nem lett a második legnagyobb magyar város Budapest után, de jelentős számú magyar dolgozott a háború utáni román fővárosban. A második világegést követően már erősen megkopott a bukaresti egzisztenciaépítés lehetőségének fényessége, az odavándorlás kisebb mértékben, de továbbra is folytatódott, mígnem a rendszerváltozást követően a kinyíló nyugati világ csábítása magával ragadta az erdélyi magyarokat is, és azóta már csak leginkább a kalandvággyal felvértezett honfiak keresik ott jobb megélhetésüket. De a régiek vannak, és bár csökkenő számmal, de maradnak, és világító mécsesként viszik tovább a bukaresti magyar közösséget.

Első találkozásom egy „hús-vér” bukaresti székely emberrel a 90-es évek végén az ELTE Idegen Nyelvi Lektorátusa előtti folyosón volt egy vizsgára várakozva. Emlékeimbe a találkozásból egy mondat vésődött: „Budapesten a magyarok kutyát tartanak, ahelyett, hogy szülnének. Mi még inkább gyereket szülünk.” – mondta a Bukarestből jövő nemzettársunk.

Ezt követően 2014-ben, az első bukaresti kutatómunkám alkalmával, miután a fővárosban a totális idegenség érzetét éltem meg, mivel senkihez nem tudtam magyarul szólni, gondoltam, vallási identitásomban keresem meg az otthonosságot, hogy oldjam egy kicsit az idegenségérzetemet. Az ortodox Bukarestben bementem

* A szerző történész, a Társadalomtudományi Kutatóközpont Kisebbségkutató Intézet munkatársa. E-mail: Marchut.Reka@tk.hu

az Olasz Római Katolikus Templomba egy misére. Nagy csodálkozásomra a mise kezdetét jelző csöngetés után egy fekete bőrű pap jelent meg az oltárnál. Éreztem, hogy megtört bennem az egyedüllét érzése, tekintetemet az égre emeltem, és mosolyogva mondtam a Fennvalónak: „Istenem, van Neked humorod!” Ott abban a pillanatban, hogy rajtam kívül van még legalább egy idegen, felszabadítóan jól-első érzéssel töltött el, mert az idegenség is jobb, ha legalább ketten vagyunk.

Még ugyanabban az évben tett második bukaresti utam során világosítottak fel, hogy akár magyar misére is elmehetek a Barátok templomába. „Bár a pap nem is tud magyarul, szóval elmenni sem érdemes oda.” – mondta egy magát igaz bukaresti magyarnak tartó hölgy. Ezzel annyira felcsigázta az érdeklődésemet, hogy csak-azért-is elmentem vasárnap 9 órára a Barátok templomába. És beleszóppentem a bukaresti magyar világba, ahol a miséző atya olyan gyönyörű csángós magyarsággal tartotta a prédikációt, amely nem csak nyelvezetében, hanem tartalmában is felemelő volt. Annyian voltak a magyar misén, hogy állóhely is alig volt, és a Miatyánk utáni kézfogás (jó, hogy akkor nem volt járvány) a bukaresti tartózkodásom egyedüli emberi testi érintkezése volt.

Ezek után már nem volt kérdés, hogy mindent, ami tőlem telhető, szeretnék megtenni ezért a közösségért. Így volt már részünk két közös zarándoklatban és több közös bukaresti élményben, és persze mivel történész vagyok, természetesen kezdtem el érdeklődni a múltjuk iránt.

A Kutatók Éjszakája apropóján azonban a jelenükre kérdeztem rá. Arra, hogy mit tartanak ők hazának és otthonnak? 27 válaszadó alapján: a haza az, ahol a gyökereim vannak, ahol a családom él, ahol nevelkedtem, ahol iskolába jártam, ahová a szívem húz; ahol tudom, hogy szeretettel várnak és megbízhatok az emberekben; amikor a szülőfalumba érek; ahol mindig várnak rám, miután bebarangoltam az egész világot, ahol a rokonaim a temetőben nyugszanak, ahol a kislányaim az ajtóban fogadnak, hogy segítségre van szükségük, a férjem éhes, a kiskutyát pedig sétálni kell vinni. Ezek mind olyan válaszok, melyeket a világ bármely pontján élő más emberektől is hallanánk. Mondhatjuk azt is, hogy nem ez a bukaresti magyarok differentia specifikája.

Akkor mégis mi? A válaszoknak ez a része: haza megyek, amikor Erdélybe megyek, amikor magyar közösségbe megyek, amikor Bukarestbe visszatérek, amikor a Barátok templomába misére megyek, amikor belépek a csíksomlyói kegytemplomba. Egyetlen olyan válasz sem volt, hogy haza megyek, amikor átlépek az országhatárt.

Ezt a képet némileg árnyalja, amikor arra kértem a válaszadókat, hogy konkrétan jelöljék meg, hogy mit tekintenek hazájuknak és otthonuknak. A válaszadók csaknem fele csupán Erdélyt jelölte meg hazájának, és ha hozzávesszük azokat a személyeket is, akik Romániát vagy Bukarestet is megjelölték, akkor azt mondhatjuk, hogy a válaszadók több mint fele Erdélyt hazájának tekintti. Ezzel szemben Románia mint kizárólagos haza csak a válaszok harmadában szerepelt, Románia

mellett Erdélyt további két fő, Bukarestet pedig további egy fő választotta. Magyarországot két fő kivételével, akiknek Magyarországon is van lakhelyük, senki nem tekintette hazájának. A válaszadók többsége számára tehát elsősorban nem az országhatár által körbezárt földrajzi terület jelenti a hazát, hanem a haza egy kulturális szellemi közösséghez, történeti örökséghez való tartozás kifejeződése, ami a bukaresti magyarok többségénél Erdélyt jelenti.

Mondhatjuk-e ezután azt, hogy a Kós Károly által Trianon után elképzelt transzilvanizmus csupán naiv vágyálom volt, ami soha meg nem valósult? Vagy inkább mondjuk azt, hogy a transzilvanizmus a maga teljességében ugyan nem valósult meg, de a transzilván gondolat mind a mai napig a terület szülőtteinek identitás-meghatározó eleme. Vélelmem szerint mondjuk inkább ez utóbbit. Mondom ezt nem csupán kutatóként, hanem nagykárolyi születésű, Magyarországon élő, erdélyi magyarként is.

Végül köszönöm ezúton is mindenkinek, aki válaszolt a kérdéseimre. És külön köszönöm azt, hogy amikor a Barátok templomába megyek, bár nem vagyok bukaresti magyar, mégis egy kicsit otthon érezhetem magam.